

Vergaderjaar 1994–1995 Nr. 102a

23 867 (R1511)

Goedkeuring van het op 24 juni 1994 te Korfoe tot stand gekomen Verdrag betreffende de toetreding van het Koninkrijk Noorwegen, de Republiek Oostenrijk, de Republiek Finland en het Koninkrijk Zweden tot de Europese Unie, met Toetredingsakte, Bijlagen en Protocollen

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 december 1994

Op 27 en 28 november jl. sprak een meerderheid van de Noorse stemgerechtigden zich uit tegen de toetreding van Noorwegen tot de Europese Unie op basis van de resultaten zoals die door de Noorse regering tijdens de toetredingsonderhandelingen waren bereikt. Als gevolg van deze afwijzing zal de Noorse regering het wetsvoorstel ter goedkeuring van het Toetredingsverdrag niet aan het Noorse parlement voorleggen, en zal Noorwegen derhalve niet op 1 januari 1995 toetreden tot de Europese Unie. Een aanpassing van het Toetredingsverdrag (inclusief Akte, Bijlagen en Protocollen) is hierdoor noodzakelijk geworden. Voorts heeft het niet toetreden van Noorwegen tot de Europese Unie een aantal gevolgen voor de betrekkingen tussen de Europese Unie en Noorwegen.

Procedure van aanpassing

Het Toetredingsverdrag voorziet in artikel 2, tweede lid, in de mogelijkheid dat één (of meer) van de kandidaat-lid-staten niet toetreedt. In het geval niet alle kandidaat-lid-staten uiterlijk 31 december 1994 hun akte van bekrachtiging bij de regering van de Italiaanse Republiek hebben neergelegd, beslist de Raad met eenparigheid van stemmen over de hieruit voortvloeiende aanpassingen van het Toetredingsverdrag (inclusief Akte, Bijlagen en Protocollen). Een nieuwe goedkeuringsprocedure voor de respectieve nationale parlementen van de lid-staten en kandidaat-lid-staten is derhalve niet noodzakelijk. Het Duitse Voorzitterschap zal zich op informele wijze met het Europees Parlement verstaan en het op de hoogte houden van de voorziene besluitvorming.

De bedoeling is de besluiten die de Raad dient te nemen over de noodzakelijke aanpassing per schriftelijke procedure te laten plaatsvinden. Deze aanpassingen kunnen formeel pas na het verstrijken van de uiterste datum van het neerleggen van de aktes van bekrachtiging worden doorgevoerd. Om deze reden wordt voorgesteld de schriftelijke procedure zo spoedig mogelijk na voornoemde datum – op 1 januari 1995 om 00.01

uur – ter formele goedkeuring voor te leggen aan de Raad, die op dat moment zal zijn uitgebreid met de vertegenwoordigers van de regeringen van Finland, Oostenrijk en Zweden. Een soortgelijke procedure is gevolgd na de eerdere Noorse afwijzing in 1972.

Belangrijkste aanpassingen

De meeste aanpassingen zullen bestaan uit het verwijderen van verwijzingen naar Noorwegen, en het doen vervallen van artikelen die specifiek op Noorwegen betrekking hebben. De belangrijkste wijzigingen liggen op het terrein van de institutionele bepalingen van de Akte. Het gaat hier veelal om louter mathematische aanpassingen door het schrappen van de Noorse vertegenwoordigers voor het Europees Parlement, de Raad, de Commissie, het Hof van Justitie, de Rekenkamer, het Economische en Sociaal Comité, het Comité van de Regio's, het Raadgevend Comité en het wetenschappelijk en Technisch Comité.

Zo zal het Europees Parlement niet worden uitgebreid met de voorziene 15 Noorse afgevaardigden (totaal aantal leden wordt 617). Voor de stemverhoudingen in de Raad – waar Noorwegen drie stemmen was toebedeeld – geldt, dat het totaal aantal uit te brengen stemmen 87 (was 90) wordt; de blokkerende minderheid komt derhalve bij 26 (was 27) stemmen te liggen. Het compromis van Ioannina zal dienovereenkomstig worden aangepast, in die zin dat een blokkerende minderheid van 23 tot en met 25 stemmen voldoende zal zijn om gedurende een «redelijke periode» besluitvorming op te kunnen houden. Voor wat betreft de taken die aan de Noorse Commissaris (Thorvald Stoltenberg, Visserij) waren toebedeeld, is de Commissie-Voorzitter Jacques Santer op zoek naar een oplossing. Een volledige herschikking van de portefeuilles wordt voorsnog niet overwogen.

Financiële consequenties

Naast deze aanpassingen van de tekst van het Toetredingsverdrag (inclusief Akte, Bijlagen en Protocollen) heeft de Noorse afwijzing financiële gevolgen. Zo zullen de Financiële Perspectieven minder verhoogd worden dan in een Unie van 16 lid-staten noodzakelijk zou zijn geweest. De aanpassingen, die als gevolg van de toetredingen in de categorieën 1 (landbouwuitgaven), 2 (structuuruitgaven) en 7 (compensaties) van de Financiële Perspectieven dienen plaats te vinden, kunnen nu dus beperkt blijven tot de afspraken die per toetredend land (dat wil dus zeggen Finland, Oostenrijk en Zweden) zijn gemaakt in de Toetredingsakte. Ten aanzien van de aanpassingen in de categorieën 3 (intern beleid), 4 (extern beleid), 5 (administratieve uitgaven) en 6 (reserves) zijn door de Raad Politieke uitgangspunten gedefinieerd voor een Unie van 16 lid-staten (hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de ophoging van categorie 3 evenredig aan de toename van het EG-BNP als gevolg van uitbreiding). Deze uitgangspositiepunten gelden thans voor een Unie van 15 lid-staten. De precieze bedragen van de Financiële Perspectieven zullen pas bekend worden nadat de Raad een akkoord heeft gesloten met het Europees Parlement over de herziening.

Wat de inkomsten betreft, zal de bijdrage van Noorwegen aan de Unie uiteraard komen te vervallen. Daar Noorwegen een netto-betaler aan de Unie zou zijn geweest, kan worden gesteld dat de Unie er jaarlijks ca. 350 Mecu netto op achteruit gaat. Voor de Nederlandse begroting zijn de gevolgen van het niet toetreden van Noorwegen zeer gering.

De wijziging van de regeling die in de Toetredingsakte was getroffen ten aanzien van de overname door de Europese Unie van de verplichtingen van de toetredende landen uit hoofde van het Financieel Mechanisme van de EER-Overeenkomst is eveneens van technische aard. Door niet toe te

treden tot de Europese Unie zal Noorwegen zijn financiële verplichtingen, voortvloeiend uit voornoemd Mechanisme, als EVA-land voortzetten.

Consequenties voor de betrekking tussen de EU en Noorwegen

De Noorse afwijzing heeft geen directe gevolgen voor de bestaande betrekkingen tussen Noorwegen en de Europese Unie. De Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte (EER) blijft in werking voor Noorwegen. Binnen de EER is, kort gezegd, een vrij verkeer van goederen, diensten, kapitaal en werknemers mogelijk, op basis van overneming van het relevante geheel van EG-regelgeving, inclusief de bestaande en daarop betrekking hebbende rechtspraak. Uitgezonderd van deze Overeenkomst zijn evenwel belangrijke sectoren als landbouw- en visserij.

Gevolgen van de EER

Wat de EER-Overeenkomst betreft, kan het volgende worden opgemerkt. Door hun toetreding zullen Finland, Oostenrijk en Zweden overstappen van de EVA-pijler naar de EU-pijler, terwijl Noorwegen partij bij de Overeenkomst blijft als EVA-partner.

WEU

Overeenkomstig de WEU-Verklaring van Maastricht zal Noorwegen, nu het niet toetreedt tot de Europese Unie, evenmin volwaardig lid kunnen worden van de WEU. Wel behoudt het land zijn huidige status van geassocieerd lid van de WEU.

De regering zal de leden van de Staten-Generaal zo spoedig mogelijk op de hoogte stellen van de definitieve regeling van de gevolgen van het niet toetreden van Noorwegen tot de Europese Unie.

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
M. Patijn